

hvalisanim trgovcem svoj j'accuse, razgalivši njih podlosti, za kar ga kot blazneža postavijo pod nadzorstvo.

Junaku je sojeno, zapisano, kar ima biti: temnogleden idealist, modrovalec. Kot prorok in maščevalec je za ščepec prepatetičen. Docela drugo moralno ozračje, kot kontrast, obdaja botra Majakina, žilavega prevejanca stare šole, diplomata, ki slednjemu veljaku pokloni medeno besedo in ima gibko hrbtenico, ko da jo mazili z oljem. Pratičen filozof obrazovite govorice, nesistematičnih misli, toda plodnih... Sodeč po nekaterih rusizmih, ki jih bo naš jezik posrebal brez posledic, se zdi prevod Levstikov. Sicer razlika mika, a da je dekle Ljubovj krščena na par straneh na pet inč, utegne delati preglavico glavam, ki imajo sive lase, oziroma plešo in nazore. Tisk daleko ni brezmadežen... V svojem snobizmu datira baje letos D' Annunzio 12+1, tukaj pa je zamolčano 12. poglavje, da se knjiga lahko konča s trinajstim.

Ant. Debeljak.

Spisi Mišjakovega Julčka. VI. zvezek: Blago srce. S 4 slikami. V Ljubljani 1913. Last in založba „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“. 8°. 110 str. Cena vez. 1 K 50 v.

Kakor jurčki po dežju, tako hitro se množe mladinski spisi Mišjakovega Julčka. Tekom dobro enega leta je izšlo že šest zvezkov, dva pa se nam še obetata. To je vesel pojav na našem knjižnem polju: v leposlovju skoro popolna suša, mladinska književnost pa se tako bohotno razvija, da dobimo že vsak mesec novo knjižico v roke. Ali so naši mladinski pisatelji res tako plodoviti? Ali je knjižni trg za mladinsko slovstvo res tako ugoden? Kakor je videti, se oboje med seboj pogojuje: konjunktura je ugodna, tembolj, ker se ne poprašuje, kako je blago. A na to bi se moralo pred vsem gledati; v okrilju založništva naj bi se posebnemu knjižnemu odseku dali vsi doposlani spisi v pregled in oceno. Kar je klenega, bi se soglasno sprejelo; a pleve naj bi odletele. Če bi pričujoči Mišjakov spis presojal resen cenzor, bi mu skrčil besedilo vsaj na polovico in to, kar bi ostalo, bi spričo hvaležne snovi utegnila biti prav dobra povest. Tako pa je natrpna s toliko gostobesednimi mašili, da rdeča nit glavne misli vedno bolj blede, dokler se ne skrotoviči v nezadovoljiv zaključek, da mora dobri Janko kot mučenik svoje usmiljenosti umreti, hudobni Koprivar pa ostane kljub svoji malopridnosti nekaznovan, dasi je bil ponaredil Jankov podpis na nakaznici, si prilastil tuji denar, na to vse tajil in končno še po krivem prisegel. Spis ima posvetilo: V spomin ravnatelju Jožefu Hubadu, z lično sliko M. Gasparija. Pisatelj poskus, povest samo spraviti v zvezo s simpatično osebnostjo rajnega ravnatelja kranjske gimnazije, pa se ni posrečil, ne v začetku, ne ob koncu. — Jezik teče pisatelju dokaj gladko, le prerad zaide v besedično nabuhlost. Radi tega so nekatere primere vse prej ko homerske; n. pr. „Spomini — naj svetijo v mlada srca kot luč na merniku, kot zvezda na nebu!“ (12) ali „Greh je kakor kvas...“, je kakor veter..., kakor kuga...“ (73). „Res je, še psu vstane dlaka, če ga pogladiš po grebenastem hrbtišču; kaj še človeku, ki tišči roke skrite“... (81). Tudi človeku vstane dlaka? Ali je dovtip ali hiba: „dosita so se navžili tečne dušne kaše v pravkar minulem šolskem letu“? (14) „Koraki mu počijo na uho“ (24) je neprimeren izraz. V pravopisnem oziru bi se dalo zopet marsičemu prirekati: so se izpogledali (31); stegniti roko (32); zmírajati (27); razvozljati (24); nedosledno je: trenotek in trenutek; nastežaj (21) in na stežaj (28). Tudi ta zvezek ima nekaj novih zverženek: kdovekako lična hišica (34); navsezgodaj (54); samprisebi, samodsebe, samzase i. t. d. Nikalni

medmet „naka“ (58) se sploh ne da točno zapisati, kajti za tisti aspiratorični goltnik nimamo znaka; Pleteršnik piše: nà'a. *Wester.*

Prokop Chocholoušek, Jug. Historičen roman Poslovenil H. V. Trst, 1911. Tiskala in založila tiskarna „Edinost“, 80. 614 str. Cena 3 K.

Prizren, Prilip, Bosna, Drinopolje (Odrin), Mala Azija so pozorišča našega romana. V prvem delu nam slika pisatelj, deloma na podlagi srbskih narodnih pesmi, slavo in padec srbskega naroda na Kosovem polju. Srečamo znana imena carja Lazarja, izdajice Vuka Brankoviča, pobratimov Miloša Obiliča, Kosančiča in Toplice. Jedro dejanja tvori ljubezen carjeve hčerke Mileve in Milana Toplice. Mileva postane sultanova žena in Milan jo hoče rešiti iz sultanovih rok; a na svojo žalost izve, da sta jo blesk in slava popolnoma omamila. Svoji nekdanji izvoljenki na ljubo postane Bajazitov pobratim in si tako popolnoma onemogoči delo za srbsko stvar. Da, v bitki pri Angori reši celo Bajazitovega sina, ko bi bil morda ravno poraz pri Angori osvetil nesrečno bitko na Kosovem polju. Ta grozni duševni proces Milana Toplice je risan mojstrsko. — Vodilna misel prvega dela je, da je bilo izdajstvo najboljših sinov srbske domovine vzrok njenega propada.

Drugi del romana je naslovljen „Zadnji bosanski kralj“. Tomašević zasede kraljevski prestol s tem, da usmrti svojega očeta, kralja Štefana Tomaža. Toda Ilija, zvesti kraljevi sluga, je priča tega umora in ga maščuje, da omogoči Turkom, da pridero v deželo in jo zaslužijo. Poleg teh političnih dogodkov se razvija roman vojvode Radića, ki pomaga St. Tomaševiću, da doseže svoj namen, ker upa, da dobi roko kraljice-vdove. To namero pa prepreči Ilija, ki pelje kraljico v grobišče in jo prepriča, da je Radić soudeležen umora njenega soproga. Ilija je zli duh kralja Tomaševića, zakaj tudi pri duhovščini in pri ljudstvu ga očrni, da popolnoma maščuje umor priljubljenega kralja. Vzrok propada lepe bosanske dežele je izdajstvo in neplemeniti motivi. — Oba dela nam nudita mnogo lepih prizorov, polnih divne romantike, kar je vobče značilna poteza Chocholouškovih spisov, zajetih iz češke ali jugoslovanske preteklosti. — Žal, da prevajalcu večkrat niso znani tudi elementarni pojmi pravilne slovenščine!

Dr. R. Molè.

Carniola. Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko. Uredniki: dr. Jos. Gruden, dr. Jos. Mantuani, dr. Gv. Sajovic. V Ljubljani 1912. Nova vrsta. Letnik III, zvez. 2—4.

O prvi številki „Carniole“ je poročal že lanski Zvon (str. 165); o bogati vsebini ostalih zvezkov te odlične znanstvene revije naj sledi par vrstic. — V rimsko dobo domače zgodovine je posegel dr. Jos. Mantuani z obširno razlago treh neznanih rimskih opisov, ki so se našli v Ratečah pri Zidanem mostu (95). Po pisateljevem mnenju so bile Rateče za časa rimskega gospodstva mnogo važnejša postojanka, nego jo cenimo dandanes. — M. Pajk poroča o Brunšmidovi razpravi, ki išče Metulum pri Čakovcu poleg Oguina (147). — Dr. Jos. Mal razpravlja o privilegijih trga Vače (116); Fran Pokorn pa je priobčil regeste župnega arhiva na Vačah (212, 283). — Dr. Jos. Gruden dokazuje, da je pravi avtor protireformacijske polemične knjige „Gründlicher Gegenbericht“ graški škof Martin Brenner in ne J. Rosolenz (103). — K. Miklitsch je objavil „Ein Normale für die landesfürstliche Bürgerschaft Neumarkts aus dem Jahre 1777“. — Iv. Šašel j nadaljuje svoje „Doneske k zgodovini zvonarjev in zvonov po Kranjskem“, ki jih je pred več leti začel v „Zgodovinskem Zborniku“ (225). — Stot. H. Sandri je napisal na po-